

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordta vagy
vidékre postán külvé
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedére 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyitlatter sora 15 kr.

Választási mozgalmak.

Magyarigen, 1887. június 5.

Magyarigen községe régen nem látott falai közt annyi előkelőséget, mint a mai nap, mely napra volt ugyanis ezen választókerületnek képviselőjelölése kitűzve. Báró Kemény Kálmán főispán úr ő méltóságán kívül szerencsések voltunk még megyénk több kitünőségeihez, mint báró Kemény Endre, báró Kemény Géza, Zeyk Dániel, Török Bertalan megyei főjegyzőhöz, Veszeli Károly borbándi plébánoshoz, Tokos Sándor ev. ref. esperes stb. úrakkhoz. — Dél előtt 11 órakor a helybeli és vidéki intelligencia, valamint a helybeli, járási és községi tisztviselők tisztelegtek ő méltóságánál a főispán úrnál, kikkel ő méltósága az ő szokott nyájas modorával váltott szót. A pártértekezlet, — melyen nagy számu választó vett részt — délután 3 órakor vette kezdetét, s a következőleg folyt le: Vadadi Gergely sárdi birtokos előadván az összejövetel célját, fel kéri a jelenlevőket egy elnök és jegyző választására. — Az egybegyűlték egyhangulag Veszeli Károly plébános urat elnöknek, Vadadi Gergely sárdi birtokos urat helyettes elnöknek és Bakcsi Endre magyarigeni birtokos urat jegyzőnek megválasztották. — Elnök az elnöki székét elfoglalván, ugy a maga, mint tisztársai nevében a bennök helyezett bizalmat megköszönvén, az értekezletet megnyitottanak nyilvánítja, s felkéri a jelenlevőket egy képviselőjelölést ajánlani a jövő 5 évi országgyűlési ciklusra. Alig hangzott el az elnöki szó, impozáns éljenzés követte azt, mely megyénk szülöttjét és büszkeségét s drága magyar hazánk egyik kimagasló alakját, báró Kemény Gábor ő nméltóságát éllette, ki is egy szívrrel, egy lélekkel ezen választókerület képviselőjelöltjének kiáltott ki. Ezután felolvastatott ezen választókerület Zalatna választói által tartott pártértekezletről jegyzőkönyv. Ezen jegyzőkönyvből a magyarigeni pártértekezlet örömmel vette tudomásul azt, hogy Zalatnán is egyhangulag báró Kemény Gábor ő nagyméltósága kiáltott ki a magyarigeni választókerület képviselőjelöltjévé. Ezután elhatározottak, hogy képviselőjelöltünk báró Kemény Gábor úr ő nagyméltósága levélben fog felkérteni a jelöltség elfogadására. Végre elnök megköszönte a párttagoknak az élénk érdeklődést s a gyűlést általános éljenzés között bezárja. — A kerület választói közt a békés egyetértés nincs meg zavarva, s pártszakadással szó sem lehet.

Alvincz, 1887. június 6.

Az alvinczi választókerület szabadelvű pártja f. hó 5-én d. e. 11 órakor tartotta meg alakuló gyűlését. — Igen szép számmal gyűltek egybe a választók, kiket meleg, szép beszéddel üdvözölt helységünk egyik nagy birtokosa Medgyes Bálint. Beszédében kifejté a szabadelvű párt célját s felkérte az egybegyűltet a párt megalakítására. B a t t a Bertalan s nyomban Gondol Dániel lelkes beszédeik után éljenzések között elnöknek Medgyes Bálint, jegyzőnek Deák György kiáltván ki, elnök a bizalmat megköszönve, elnöki székét elfoglalja s kitűzi egy mentől több tagból álló végrehajtó választmány választását. Mintegy 80 tag beválasztása után következett a legszebb mozzanat, midőn elnök felkéri a gyűlést, hogy jelölje ki képviselőjét, kit a f. hó 17-én tartandó választásra megválasszon. A bizalomnak, szeretetnek adá a párt legszebb tanujelét, midőn lelkes éljenzések között, a már két eycluson e kerületet képviselt, a bezárt országgyűlés kérvényi bizottságának érdemes előadóját Z e y k D á n i e l t jelölő ki, kit az ezen gyűlésen felvett jegyzőkönyvi kivonattal értesíteni határozottak, s egyuttal felkérvén, hogy folyó hó 11-én sziveskedjék a kerület székhelyén megjelenni programbeszédének megtartása végett.

Nagyenyed, 1887. június 6.

A gyorsan közeledő választási idő megyénkben is mozgásba hozta a szabadelvű pártot. A hó 1. napján meg, tartott párti közgyűlés megalkotta végrehajtó bizottságát s erre bízta, hogy azon választókerületben, melyekben a mozgalom még nem indult meg, összehíván az elvbáratokat, mindenütt állapítsák meg a körülmények által igényelt teendőket. A nagyenyedi kerületre nézve K o v á c s G y u l a polgármestert bízta meg a végrehajtó bizottság a szervezés feladatával. A polgármester június 6-án d. u. 6 órára hívta meg a nagyenyedi és vidéki választókat, hogy a képviselőválasztás előkészítése végett tanácskazzanak. A meghívottak nagy száma a rossz időjárás dacára a kitűzött időre pontosan megjelent s a város ház disztermét teljesen megtöltötte. — Ott látnak a többek közt a megye főispánját, a megyei közélet kitünőségeit, a köztisztviselők tanárait, s úgy a város, mint a vidék közbizalmat érdemlő férfait. Az értekezleten közfelkiáltással Csató János kir. tanácsos alispán kérését fel elnöknek, ki megköszönve a megtiszteltetést, szép beszédben nagy vonásokkal vázolta hazánk közállapotát a közelebbi multban, a fenyegető külbonyodalmakat, s a pénzbeli áldozatokat, és tapintatos, de egyuttal céltudatos vezetését, s a hazafias erő kifejtés egyértelműségét, melyek a kitörni készülő veszélyeket elhárították. Felemlítette a nehézségeket, melyekkel aránylag fiatal államszervezetünknek még folyton küzdenie kell, de a melyekkel sikeresebben fogunk megküzdeni, ha bölcs óvatossággal

kerüljük az erőszakos rázkodásokat, s a külföldnek mutatkozó bizalmát közállapotaink szilárdsága által jövőre is biztosítani törekszünk. Felemlítette megyénket érdeklőleg, hogy eddig közértelemmel s általános megnyugvással azon irányt követtük, melyet a szabadelvű párt képvisel s azon reménynek ad kifejezést, hogy ez ezen alkalommal is így lesz. Ezután szerkeszkedésre hívja fel az értekezletet. Pártelnöknek egyhangu felkiáltással Csató János kir. tanácsos, jegyzőknök Horváth József, Sebestyén Sándor és dr. Geley József választottak meg. A végrehajtó bizottság elnöke Kovács Gyula, tagjaivá pedig a legtevékenyebb választók lettek felkérve. Ezután Kovács Gyula polgármester, mint a végrehajtó bizottság elnöke elfoglalván az elnöki székét, tudatja, hogy közszeretben álló volt képviselőnk dr. D á r d y S á n d o r e hó 12-én érkezik városunkba beszámoló beszédének megtartása végett és ünnepeles fogadtatásának részleteire nézve javaslatot tevén, ezt az értekezlet elfogadta. Hasonlólag általános éljenzéssel fogadja az értekezlet Török Bertalanak azon indítványát, hogy dr. Dárday Sándort a lefolyt országgyűlés szép tehetségű és nagy szorgalmu tagját, választókerületünk eddigi szeretet képviselőjét, a megnyitandó országgyűlési időszakra is kérjük fel a jelöltség elfogadására, melynek kijelentésére, programbeszédének megtartása után elnököl polgármester kérését fel. — Végül az értekezlet megbízván az elnökséget, hogy jelöltünknek a gyűlésre vonatkozó határozatait hozza tudomására.

Gy.-F e h é r v á r, 1887. június 10.

Gyulafehérvár szab. kir. város volt országgyűlési képviselője dr. M o h a y S á n d o r e hó 9-én tartotta meg beszámoló és egyidejűleg programbeszédét a sétányi kocsik nagy termében, hová a mondott napon d. u. 4 órára Barts Ferenc nagy prépost, mint a szabadelvű párt elnökének meghívására, mintegy 130, a város legelőkelőbb választói közül jelent meg. Az elnök a gyűlést megnyitván, köszönetét fejezte ki a választóknak a megjelenésükért és a gyűlést céljait adta szóval is tudtára az összejötteknek és ajánlatára Halász Jakab kir. körjegyző, dr. Elek Viktor ev. ref. lelkész, Klemens János és Csuzi József kiváló iparosokból álló bizottság ment a képviselőjelölt után, ki a gyűlésre éljenzés között megjelenvén, külön közölt beszédét megtartotta. — Az elhangzott általános éljenzés után ismét Barts Ferenc pártelnök vevé át a szót, hogy röviden méltányolja a jelölt beszédét. Hivatkozott arra, hogy a politika a lelkészség tudománya. — Nem az a jó politika, mely a legjobbra s azért kivitethetlene törekszik, hanem azon politika mondható jónak, mely az adott viszonyokkal számolva, a lehető kívánja elérni. Tudjuk azt, hogy nemcsak a mi hazánk, hanem egész Európa válságos korszakot él át jelenben. Erre kell tekintettel lenni akkor, a midőn ennek viszonyai között a lehető legjobb politikát akarjuk követni. És e tekintetben képviselőjelöltünk programbeszédéből teljes megnyugvást meríthetünk, mert ő a tényleges viszonyokat veszi elfoglalt álláspontjának kiindulási alapjául. Köszönetet mond jelöltnek, hogy körünkben megjelent és más szövegre nem jelentkező, a gyűlés egyhangu határozatából kifolyólag dr. Mohay Sándort ismételten a párt jelöltje jelenti ki. A gyűlés nyomban pártértekezletre alakulván, minthogy ellenjelölt a választókerületben nincsen s ilyenlő entultra is alig lehet tartani, különös intézkedések kérdése nem fogott fenn, miért is az értekezlet csak a végrehajtó bizottságot alakítván meg, elnökül Halász Jakabot, alelnökül dr. Elek Viktor és Avéd Jakó, jegyzőül pedig Isekrutz Jánost és Mendel Manót választotta meg. — A választás f. hó 17-én lesz.

Zeyk Dániel beszámoló beszéde.

— Tartotta 1887. június hó 11-én az alvinczi választók előtt. —

Uraim! t. választó polgárok!

Ne várja senki tisztelt uraim tölem, hogy igénytelen beszámolómon rendén a bezárt parlament által alkotott törvények és törvényes intézkedések logikai rendét fogom előadni, ismertetővén az egyes intézkedések rövid tartalmát. Ezen eljárás ép oly céltalan lenne mint a mily tapintatlan volna részemről önök szives figyelmét ilyen meddő irányban venni igénybe.

Céltalan volna e feladatot tűzнем magam elé, mert Istennek hála ma már oda fejlődtek zsumalistikai viszonyaink, hogy bármely jelentéktelen esemény a napsajtó útján rövid pár óra, pár nap alatt országzszerre ismeretessé válik, s ma már alig találkozhattunk olyan intelligens polgárral, kinek ne volna meg kedvencez lapja, melynek hasábjá bármely párt árnyalathoz tartozzék is különben részletes tájékozást nyujtanak a politikai eseményekről.

A lefolyt parlament működése és alkotásai sokkal ismeretesebbek önök előtt, sehogy szükségét érzem az azokat tárgy és sorszerint felsorolni s röviden ismertetni akarnám. Kötelességemnek tartom azonban foglalkozni a főbb

életbe vágobb törvényes intézkedések szellemével s ha sikerülend kimutatnom, hogy irányzatuk mindenben meg egyezik azon elvekkel és nézetekkel, melyeket három évvel ezelőt önök előtt szerencsés voltam fejtegetni s így teljesen nyugodtan fogom várni — az önök ítéletét.

Három évvel ezelőt hangoztatni voltam bátor, hogy a szabadelvű-párthoz tartozom, s hogy a szabadelvűség híve vagyok, volt alkalmam akkor rá mutatni és részletebben fejtegetni mikép értem és értelmezem én a valódi liberalismust, melyek útjain haladva egyedül tartom lehetők, hogy hazánk: azon nyugati civilizált államok sorába emelkedjék lassanként és fokozatosan, melyek a modern humanismus és democratia zászlóvivőinek vannak elismerve.

Ujabb időben Európászerte felhangzik a panasz, hogy a liberalismus elvesztette hatását, varázserejét a népekre, hogy nem bír többé azon attratív erővel, melylyel pár évtizeddel ezelőt birt, s hogy ennek kifolyásaként az európai kormányok intézkedése mindinkább és inkább elternek a liberalis állásponttól; helyet ad egy nemzeti solidistikus felfogásnak és egy folyton terjedő militaris irányzatnak, az első ervényesült a nemzetek által egymás iránt elfoglalt zárkózott kereskedelmi irányzatban, míg a másik a külpolitikában lép folyton előtérbe.

Ezen állítás t. uraim nem nélkülöz minden alapot, hol emberi ohajok várnak kielégítésre — hol emberi hangok emelkednek a panaszra, tulzásokkal találkoznak; maga a tétel elvitáztatatlan, hogy Európászerte érezhető bizonyos reactionarius áramlat, mely nem csak a nemzetközi — de a tisztán belügyitően is ervényesülni törekszik.

Hála azonban parlamentünk körültekintő eljárásának — hála a kormányunk szilárdságának, nálunk a belügyi kérdésekben ezen irányzat nem ervényesült — sőt meg sem kísérti ervényesülni, ha bár európai reactionarius váms és kereskedelmi viszonyok nyomását mi is érezzük és kénytelenítve vagyunk azon téren venni fel a keztyűt melyen Európa többi államai mozognak — s ha bár a nehéz külügyi helyzetre való tekintettel képtelenek vagyunk az európai népek nagyon drága és nagyon veszélyes katonásdi játékába részt venni — miről különben lesz szerencsém nézeteimet beszédem folyamán fejtegetni, — tisztán belügyi kérdéseink mindig azon irányban oldatnak meg, institucióink azon irányban fejlesztettek, mely irányt az egymást felváltó kormányok 1867. óta követnek, melyről nem lehet mondani — az felfogás tárgya — hogy nem elég szabadelvű — de azt, hogy szabadelvű ne volna ráfogni joggal nem lehet.

Tisztelt uraim!

A lefolyt parlament legfőbb alkotása, legfontosabb intézkedése a főrendiháznak rég ohajtott rendezésének keresztülvitele.

Nem fogok a reform részleteibe bocsátkozni, nem fogok párhuzamot vonni a volt főrendiház és a mai főrendiház között.

Nem fogom a volt felsőházat alkotó elemeket részletezni — csak általánosságban kívánom megjegyezni, hogy főrendiházunk — melyben a tituláris főnemesség legvagyonyosabb s így bizonyos irányban legfüggetlenebb tagjai, és felekezeti különbség nélkül a felekezetek legfőbb hatóságai és a törvényhozás és hazafiai erényekben kitűnt s országzszerre ismert kitünőségek, mint élethossziglan ki nevezett pairek ülnek, ugy szellemi, mint anyagi tekintetben oly átalakuláson mentek át, — egy olyan független factora lett a törvényhozásnak, — hogy valóban bír némi alappal azoknak félelme, kik a törv. factorai közt a törv. átalakulása folytán — féltik az egysenlyt, s atól félnek, hogy a törvhozás sulypontja át ne zökkenjen a főrendiház termeibe a képviselőház rovására.

Lehet ezen reform ellen felhozni sokat, lehet állítani, hogy irányzataiba nem elég messze ment, s hogy átalakulása nem elég gyökeres, hogy a sulypont benne most is a születésen alapul, s hogy alakításában a választó polgárok semmi formában be nem folyva, nem felel meg a parlamentarismus föltételeinek stb. Egyet azonban mondani jogosan nem lehet, senki sem állíthatja, hogy a mai főrendiház ne volna liberalisabb alapon nyugvó testület, mint volt a reform előtt.

A törvényhozás második factora a képviselőház is igen fontos átalakuláson ment keresztül. — a képv. mandátumok tartama 3 évről 5 évre emeltetett fel. — Ezen kérdésről is volt szerencsém t. uraim önök előtt nyilatkozni s kifejteni 1884 ben tartott programbeszédemb-n,

hogy milyen kívánatosnak és szükségesnek tartom ezen átalakítást — kifejtettem volt, hogy a parlamenti ciklusok időtartamával bizonyos határokon belül milyen kevés köre van a közszabadságnak — s hogy Anglia 7 éves, Olaszország 5 éves, Belgium 4 éves mandátumaiért senkinek sem jut eszébe az angol, olasz, vagy belga közszabadságot féltetni.

Azokhoz, melyeket akkor elmondtam, most csak azt teszem, hogy én az 5 éves mandátumtól a parlamenti viszonyok, a parlamenti pártok egy új s igen előnyös átalakulását várom és meg vagyok győződve, a képviselő minden irányban való függetlenítésére, az egyéni tulajdonok kifejlődésére, — a párt keretek tágitására éppen jó hatással lesz, ha a pártok nem minden 3 ik évben élnek át egy többé-kevésbé erős küzdelmet, mely minden körülmények között a szigorú, erős — ledönthetetlen keretek felépítésére szolgál.

A ki figyelemmel kíséri parlamentünk működését, tapasztalni fogja, hogy az egyénnek a pártban való elenyészése leginkább érvényesül a parlament első és utolsó évében.

Míg a függetlenségi hajlamok, a szabad nyilatkozatok mindig a közbeeső túlésszakra esnek. Messze vezetne ezen, az emberi természetben gyökerező jelenségnek bővebb magyarázatába bocsátkozni; s így — és ezért, midőn az 5 éves parlamenti ciklus behozatalát örömmel üdvözlöm — a kérdéssel nem kívánok bővebben foglalkozni.

Csak futólagosan és röviden kívánom érinteni a megyék és községek újabb rendezéséről szóló s az ennek kiegészítését képező fegyelmi törvényeket. Mind háromban azon vezetésnek találjuk, hogy a központi kormány felügyeleti joga és ellenőrzési köre tágitattassék s ez által adminisztratív szervezetenk a parlamenthez s a ministeri személyes felelőség elveivel alkalmazkodjék — s más részről a hatékonyabb ellenőrzés, az intenzívebb felügyelet által adminisztr. nívója emelkedjék.

Ezen intézkedés igen nagy hiányt és igen nagy hézagot pótol, mert uraim helytelen volna, ha mi adminisztratív nívóját megénk adminisztratív akarnók megítélni és figyelmen kívül hagynók azon, fájdalom, számos itt-ott előforduló eseteket, melyeket kezdetben homályosan burkoltan, majd a megbotránkozás erős hangján hallunk, itt-ott olvasunk a napi lapok hasábjain.

En nem hiszem t. uraim, hogy ezen intézkedés is ne felelne meg a közszabadság, a liberalismus követelményeinek, mert sem a közszabadságnak, sem a liberalismusnak nem kívánalma — legalább én nem hiszem hogy kívánalma volna — a rossz adminisztratio és a nepotismus.

De éppen is kívánalma, sőt követelménye a közszabadságnak a pártkülönbség nélkül, hogy egyenlő és mindig igazságos intézkedései által végre valahára adminisztratív oda fejlődjék, hol azt mindnyájan látni törekszünk.

Vagy talán a más szempontokból bírálható a nyugdíj-törvény, mely minden polgárnak lehetővé teszi az állami funkciók bármelyikének vezetését, a nélkül, hogy családja jövő existenciáját tenné ki veszélynek, — nem a szabad-élvőség követelményeink felel meg?

De szavam tartom és nem folytatom az egyöntetű intézkedések felrakatását, hanem egyszerűen utalok a közm. és közlekedési minister azon üdvös irányu tevékenységére, melyet az előző három évben az ugynevezett vicinális vasutak pártolása és fejlesztése által fejtett ki.

Ezen intézkedések következtében egész országrészek lettek átadva a civilisationnak, egész országrészekben lett az adóképeség fokozva, egész országban lesz rövid időn a járhatatlan, sáros utak ideje feledve. — És e mellett a kisebb-nagyobb vonalak, melyek első sorban az érdekelt-ség hozzájárulása, áldozata és tevékenysége által az igaz helylyel-közzel az állam támogatását igénybe véve, jöttek létre, — arra fognak szolgálni, hogy az államvasút forgalmát, mint a vizgyűjtő csövek a csatornát fejlesztik, táplálják. — És mindenütt és minden irányban kimutatható a siker is, lehet, hogy sokan a fejlesztést lassúnak találják, de hogy a fejlődés tényleges, azt senki sem fogja elvitatni.

Talán soha sem volt Európa levegője inkább tele villamosággal, mint a lefolyt három évben. És bizonyos nyúl soha az egyes államok nagyobb finansialis áldozatokat nem hoztak haderejük fejlesztésében, mint a lefolyt három évben.

Kelet és nyugot forrongásban van s mind inkább és inkább előtérbe tolu az ugynevezett Balkán, más szókkal keleti kérdés s mind inkább és inkább élesednek az ellentétek nyugoton. A Rajnavidéken Európának a két tűzakkja egy futó tűzszalaggal van összekötve s az egyiknek robbanása felfogja lobbantani okvetlen a másikat és lángba borítani Európát. Különösen veszélyes és kényes volt a helyzet a tél végén és tavasszal, midőn minden reggel aggódva nyitották ki a békés polgárok a lapokat, ha vajjon nincs ebben a rettegett vész és pusztulást terjesztő hír, az aknák felrobbanása.

Ezt a két tűzakkát őrzi Európa sok millió szuronynyal; azt a tűzakkát takargatja az európai diplomácia ten-

ger számu sürgönyével, jegyzékével s fejedelmi találkozásakkal. Valjon a mi diplomatiánk, mely eljárásairól állam szervezetenk szerint a delegációknak felel s mely a két ministerelnök által szükségképp támogatattik; — tette valamit a légkör esendesítésére, tett e valamit a polgárok nyugalmának megőrzésére, egyebet mint hogy hadseregünket folyton szerezte, fejlesztette s költötte különben is kevés pénzünket, szaporította deficitünket?

Igen is tett! És pedig mivel minket főleg a Balkán kérdés érdekel, folyton a legnagyobb gonddal ápolta a Balkán-félsziget szabad népeinek barátságát és folyton táplálta a felszabadulandó Balkáni népek szabad aspirációit, s talán a kis Bulgária hősi kitaratásának, mely az orosz tendenciáknak ellent állt és szabadságát védelmezte, nem utolsó oka az oszt.-magy. diplomácia magatartása, hogy pedig diplomácia ezen magatartásának meg volt a kellő sulya is — annak azon 100 és 100 millióban kell, hogy keressük kulcsát, melylyel hadseregünket, honvédségünket és legujjabbán népfelkelőinket oda fejlesztettük, hogy büszke önértéssel lett kijelentve, hogy a hadsereg menet kész bármely perczben. Adja az isten, hogy ezen erőfeszítések célhoz vezessenek és ne boruljon Európa ege lángba, mert e láng nem csak finansziáliter tenné véglegesen tönkre az európai államokat, — melyek már is alig bírják az óriási hadi kiadásokat — pedig ezen kiadások elenyészően kicsikék egy hadjárat költségeihez, de ezen kívül nehezítené a közszabadságot is, mert egy legyőzött hadsereg veszélyesebb, mint ellensége a közszabadságnak és a szabad élvőségnek.

Van azonban uraim a kornak egymásik lága, melyen azon őszinteségnél fogva, mely sajátom s melyet önkkel szemben kötelességül tüstem magam elé ki kell jelentenem, hogy a közös szabadelvűpárt eredményt felmutatni nem tud, vagy legalább nem tud számszerűt kézzelfogható eredményt felmutatni. A pénzügyi kormányzatot értem!

Helytelen és hibás eljárás volna azonban ítéletet mondani s nem tekinteni meg a végtelen nehéz viszonyokat, melyekkel a kormány e téren küzd.

A hiány nemcsak nálunk, de csaknem minden európai államban, cronicus, már pedig más államoknak nem kell századok mulasztásait pár évtized alatt pótolni; más államokban az ősök e századig elvégezték a munkát, mit mi nem vagyunk képesek végezni s a mig e generatio az ősök által tett befektetések gyümölcseit veszi, addig mi azon helyzetben vagyunk, hogy utódaink számára vagyunk kénytelenek óriási összegeket befektetni, melyeknek jórészt ma csak sulyát érezzük és nem gyümölcseit. Egy üres pénztárt, egy institutióban hátramaradt államot vett át a magyar kormány.

Közlekedési eszközeink hiányoztak, vizeink rakon-czatlánkodtak, — bírósági és adminisztratív szervezetenk primitív, nevelésügyünk az összes téren semmivel határos volt — és hol állunk ma?!

A magyar állam rövid 20 év alatt felküzdötte magát a nyugati civilizált államok sorába. Institutióink a kor igényeinek megfelelőleg átalakítottak; nevelésügyünk szervezve, s habár e téren, különösen a népnevelés terén még sok a tenni való, — valóságos átalakulást tapasztalunk itt is.

A magyar állam ma egy óriási vasut csoport felett rendelkezik, melyek segítségével ő diktálja más vasutársulatoknak tüzeltéteit és nem viszont. — A Duna, Tisza és más folyók szabályozása, minden hiányai dacára, óriási haladást képvisel s ha itt-ott el is követték hibák, baklövések, maga az egész szervezet kifogástalan. Az ipar fejlesztésére, a közgazdaság emelésére költött milliók oly befektetéseket képeznek, melyek ha nekünk nem is, de unokáinknak bizonyára gyümölcsözni fognak. Az e téren elért eredmények fényesen igazolva vannak az oly sok áldozatba került, de oly szép anyagi és erkölcsi sikerrel végződött országos kiállítás által, melyen először vett Európa tudomást arról, hogy itt a Duna és Tisza partjain, a kárpátok alatt van egy nemzet, mely folytonos munkával teremt magának ipari-közgazdasági jövőt s mely aránylag rövid idő alatt fényes eredményeket tud e téren felmutatni. Ki becsüli meg az elért eredményeket, ki tudja cultur államban a változás árát pénzértékben kifejezni? Zársumadásaink évről-évre kimutatják azon befektetett tőkéket, de csak részben, az anyagiakban tudják kimutatni az aequivalens értéket; már pedig hazánk minden irányu fejlődése szintén képez egy ki nem fejezhető, egy nem präcionizható egyenleget. És én valóban nem tudom, hogy ha egy varázsvessző egyetlen suhintásával vissza tudnám idézni hazánk 1867-ki állapotát, és eltudnám enyésztetni az átalakulás árát, és ezzel a cronicus deficitet, vajjon nem dobnám-e a varázshatalmu vesszőt a tűzbe, hogy megszabaduljak a kísértettől, lehetőségétől annak, hogy valamit cselekedjem, aminek helyességéről nem tudnék teljes biztos tételt alkotni.

Ez uraim nem azt teszi, mirtha én rózsaszinben látnám viszonyainkat; helyetünk komoly, sok nehézséget fog még előidézni és évek kosszu során a takarékoság szigorú alkalmazása, minden felesleges kiadás kirel-

hetetlen törlése sok kisebb-nagyobb közérdek háttérbe szorítására lesz szükség, ha azt akarjuk, — hogy a hinárból, melybe mint említém napid fejlődésünk sodort, — kiszabaduljunk. — Es ez még nem lesz elég, nem tartozom azon optimisták közé, kik ilyen egyszerű kis kaliberű tntézkedésektől várják pénzügyeink rendezését; és meg vagyok róla győződve, hogy új jövedelmi források nyitása nélkül a feladat soha sem fog megvalósulni.

Ezen új jövedelmi forrásokat látom fogyasztási adóknak jobb, erélyesebb kihasználásában és a szeszmonopolium oly módon való behozatalában, mely a szeszipart nem teszi ki váltáságnak, sem a regale jogokat nem teszi értéktelenné.

Már ezen két forrásból is igen tetemes összegeket lehetne teremteni, melynek folytán lassan-lassan sikerülend, különösen a közgazdasági és vámvizonyaink javulása folytán az általános jólétnek is emelkedő irányzatot adni, s folytonos körütekintő gazdálkodás mellett, rendez kiadásaink rovatából törülni a hiányt; a mai állapotunk szerint ki van azonban zárva lehetősége annak, hogy egyes adóink tovább fokozhatók legyenek és én csak is azon esetben volnék hajlandó szavazatomat arra adni, ha egy külfáboru folytán hazánk fenállása s a forogna koezkan.

Nem tartom azonban lehetetlennek indirekt adóknak itt-ott némi kis fok emelését, meg kívánván jegyezni, hogy itt csak is azon czikkeket értem, melyek nem elsőrendű élelmi czikkek, hanem bizonyos fokig az adózó szándékától, kedvtől függ, ha akarja-e élvezni, vagy sem.

Ezen intézkedések megtétele fogja első sorban a jövő parlament kötelességét képezni, végleges sikert rövid 5 év alatt elérni nem fogunk, — ha javulás irányzata észrevehetővé fog válni, az már magában a végleges siker zálogát fogja képezni.

Nagy munkát és nagy gondot fognak kívánni e jövő parlamentben az igazságügy kérdései is. — Végre valahára el kell készülni a polgári törvénykönyvnek is, melyet oly nehezen várunk s mely nagy irt lesz betöltendő, büntető törvénykönyvünk itt-ott javítandó, bár a maga egészében teljesen kielégítő. Büntető eljárásunk azonban nagymérvű átalakítást igényel. Örökösödési jogunk revidandó és kodifikandó lesz. Az igazságügyi adminisztratio számos égető hiánya az ellenőrzés és felügyelet szabályosabbá tételével orvosolandó lesz.

Birtokrendezési eljárásunk hiányai szintén igénylik a parlament gondosságát. Egy szóval: 2-od sorban igazságügyi kérdésekkel kell hogy a jövő parlament foglalkozzék. — Vám- és kereskedelmi politikánk szintén igen nagy gondban részesítendő lesz; irányzata nem lehet más, mint nyers terményeinknek nyugotit, — iparczikkeinknek keleti piacokat teremteni s odahatni, hogy szomszédaink felhagyva a védvámokkal, az áruk forgalma lehető természetes irányt vegyen, lehető rendez mederben mozogjon.

Ezeken kívül, melyek főfontosságú tárgyait kell hogy képezzék a jövő parlament tanácskozásának, igen természetes, hogy ugy az anyagi, mint szellemi téren az institutiók lehetőség határain belül fejlesztendők lesznek, ugy és a szerint, a mint azok a parlamenti intézkedéseket szükségelni fogják.

És most — beszédem végén — legyen szabad Önökhöz egy kérelem járulnom: a választás mindig és minden körülmények között esélyeknek van kitéve; szabadjon remélenem, hogy bármit is hozzon a jövő, — egy tekintetben nem lesz választásom kitéve esélyeknek: Önök meg fognak engem tartani szives jó indulataikban, szives barátságukban és követni fogják az én példámat, ki soha és semmi körülmények között nem fogok az irántam 6 éven keresztül tanusított bizalomról megfélekedni és ez a 6 év legszebb emlékeim közt fog helyet foglalni!

Dr. Mohay Sándor beszámoló és programbeszéde.

Tartotta Gyulafehérvárt jun. 9-én.

Uraim! Tisztelt választópolgárok! Midőn mult év január havában önök bizalma azon kitüntetésben részesített, hogy engem, ki nem mutathattam fel fényes közszereplést, ki nem dicsekedhettem a közpályán érvényesítendő magas tehetséggel, hanem csak egyszerű munkása voltam a városi és megyei közügyeknek, — e város képviselőtársaságára érdemesített, — midőn a választási elnök úr ő méltósága kezéből a megbízást átvettem, kinyilvánítottam azt, hogy a tehetség hiányát buzgalom és igyekezettel fogom pótolni.

Mennyiben feletem meg ezen igyekezetnek, azt önök vannak hivatva megbírálni és részemről szabadjon e tekintetben előnyömrő magyarázni azon körülményt, hogy dacára, miként időközli választásom folytán sem valamely fontosabb bizottságban részt nem vehettem, sem egyébként valamely lényeges működési eredményt fel nem mutathatok, önök elnézőben méltányolták azon buzgalmamot, melylyel magán érdekeim sokszori félretételével az országos üléseken szakadatlanul résztvenni ohajtottam és azon igyekezetet, melyet a pártértekezleteken

való neh
ményes
kegyesek
kezelők
szágyulá
A
bizalom
Be
gyűlés m
pontot, m
szavazata
E
könnyíti
működés
sajtó szor
igy az a
nosan, n
tat, más
pedig az
már 12
jövőbe, n
zat külön
közvélem
hogy töb
szerint a
ama szá
kozni ne
Teg
azon nev
alkotmán
királyi es
s a felső
dualismu
ország az
kül, min
sen cons
Ez
mint nag
oly dime
vezettek,
vonatkoz
szetes, —
mellet, d
biztonsá
tekinthet
zéről érin
erdeink
elégíti.
Es
azon párt
hez tartoz
alatt a m
magyar k
nyomó le
közelmult
volt az, h
hol a kül
zatokat te
tek, s kor
magyaráz
lapjai, ho
nyolodni
dalmit fe
keséggel t
étt és ne
a monarch
helyezked
Hál
és azon b
lamentünk
eddig a h
erdeink
azonban
eseménye
ánk állás
mény, ho
való szom
biztonsá
intézkedé
sulyos áld
Es
nem kedve
ez által eg
örizhetősé
az ország
— melyne
— a véd
ki. (Élénk
Meg
talános vé
körre terj
fölköli g
az intézm
hatással le
lése és
tatkozó
állítására

való nehányzori s az országos ülésen való, némi eredményel járó, felszámolással tanúsítottam, midőn kegyesek voltak engem f. évi május 15-én tartott értekezletükön a f. évi szeptember 26-ra egybehívott új országgyűlés tartamára is képviselőül kijelölni. (Éljen!)

A már eddig élvezett és jövőre is kilátásba helyezett bizalom folytán kettős feladat előtt állok jelenleg.

Be kell számolnom egyfelől az elmúlt országgyűlés működésével, és jeleznem kell másfelől azon álláspontot, melyet a jövő országgyűlésen, ha annak önk szavazatai alapján tagja leendek, elfoglalni fogok.

E kettős feladatom elejét, a beszámolást felette megkönnyíti részemre az, hogy önk az elmúlt országgyűlés működéséről és az általa elért eredményekről, mint a napi sajtó szorgalmas olvasói, már kellőleg tájékozva vannak s így az aprólékos körletek mellőzéseivel, elég lesz általánosan, nagyobb körvonalokban hozni emlékeztetőbe a múltat, másodikat, a jövőre vonatkozó álláspont jellemzését pedig az könnyíti meg, hogy oly párthoz tartozom, mely már 12 évi eredményes múltján állva, tekint a jövőre, melynek egy általános politikai, mint a kormányzat különböző ágazataiban követett irányelveit az ország közvéleménye már négy választáson át helyeselt azzal, hogy többségre juttatta s mely a legnagyobb valószínűség szerint a jelen öt évre határozó választási küzdelmek alatt ama számban sem erkölcsi sulya és erejében megfogyatkozni nem fog. (Helyeslés!)

Tegnap volt husz éves évfordulója államéletünk azon nevezetes mozzanatának, melyben a helyreállított alkotmányosság és a parlamentarizmus kormányrendszer, a királyi eskü és koronázás által hathatós bizonyítékot nyert s a felség többi tartományai és országunk között létrejött dualizmus alapján ugy az egész monarchia, mint Magyarország az államfejlődés azon útjára lépett, melyen ugy a kül, mint a belviszonyok tekintetében a mai meglehetősen consolidált állapotunkhoz jutottunk.

Ez időponttól kezdve emelkedett monarchiánk, mint nagyhatalomnak sulya, befolyása a külviszonyokban oly dimenziókkal, melyek a mai helyzet megteremtésére vezettek, midőn a többi nagyhatalmakkal való barátságos vonatkozásaink s nevezetesen Németországgal való természetes, — mert érdekközösségen alapuló szövetségünk mellett, de legfőképpen saját erőnk öntudatában, nemcsak biztonságunkat látjuk megővni, hanem egyúttal kizártnak tekinthetünk a minket, mint szomszédokat, nagyon közelről érintő, keleten minden oly kombinációt, mely a mi érdekeinkkel meg nem egyezik, vagy azokat ki nem elégíti.

És ezen 20 évi alkotmányos államéletből 12 öt azon párt vezetése és lefolyása alatt töltöttünk el, melyhez tartozni szerencsém van és főképp ezen idő az, mely alatt a monarchiánk sulyának kifelé való növekedése a magyar korona országait felölölő résznek élénk évi tulajdonyom lefolyása mellett történt és a mivel ezt csak a közelmúltak eseményeiből látjuk, a magyar képviselőház volt az, hol a kormányelnök és a delegatio magyar részéről a külügyminiszter a legfontosabb külpolitikai nyilatkozatokat tették. Budapestre, országunk fővárosára tekintettek, s kormányelnökünk szavait hallgatták, latolgatták és magyarázták Európa külpolitikai irányadó körei és világ-lapjai, hogy vezérfontalat nyerjenek a keleti kérdés bonnyolódni készülő, egész világrészünket a háború borzadalmait fenyegető zűrzavarában, vagy hogy méltán büszkeséggel tölthet el, az osztrákok részéről hangoztatni kezdett és nem minden alapot nélkülöző féltékenység, hogy a monarchia külpolitikai sulypontja Budapestre kezd áthelyezkedni.

Hála diplomatiánk erőlyessége és eszélyességének és azon békés, de komoly nyilatkozatoknak, melyek parlamentünk és delegatioinkban elhangzottak, sikerült mind-egyikre a háború véseitől távolmaradnunk a nélkül, hogy érdekeink a legkevésbé is veszélyeztetve lettek volna; azonban éppen nagyhatalmi állásunkból kifolyólag azon események hatalma, melyeknél a közelmúltban monarchiánk álláspontját szilárdra kelle tennünk és azon körülmény, hogy egész Európa, a világtáj minden része felől való szomszédaink minden kedvezőtlen meglepetés elleni biztonságnak szempontjából messzemenő védelmi és hadi intézkedéseket láttak fogamatostani — töltünk is sulyos áldozatokat követelt.

És mi ez áldozatokat meghoztuk, mert bár az ország nem kedvező pénzügyi viszonyai tekintetbe vételt igényeltek, ez által egyfelől az annyira kívánatos békét véltük megőrizhetőnek, s másfelől nem volt szabad a monarchiát, az országot a csak hajszálon függött esetleges háborúban, — melynek veszélye még ma sem tekinthető elmúltnak — a védtelenség, a készületlenség állapotának tenni ki. (Éljen helyeslés.)

Megszavaztuk a népfőlkélesi törvényt, mely az általános védkötelezettséget az eddiginél sokkal szélesebb körre terjeszti ki s örömmünkre szolgált az, hogy a népfőlkélesi gyakorlati kiképzetésben való részvételünk által az intézménynek népszerűsítése és kellő méltatására némiképpen hatással lehettünk. Megszavaztuk a közös hadsereg felszerelése és teljes harezképesé tételére szükségesnek mutatkozó összegeket, — a katonai árvek és özvegyek ellátására vonatkozó törvényt, mely a hadmentességi díj-

jakat rendeli e czélra fordítandónak; megszavaztuk a honvédség és népfőlkéles felszereléséhez kívánt összegeket.

És itt lehetetlen meg nem emlékezmem azon, az országgyűlést bezáró királyi beszédben is lélekemelőnek mondott jelenetről, melyen való jelenlétem mindig életem legszebb pillanataihoz fog tartozni, midőn a magyar képviselőház minden pártkülömbőség nélkül a pártok vezérférfiainak hazafias nyilatkozatai mellett egyhangulag hozta meg azon határozatát, melylyel a honvédség és a népfőlkéles szükségletére igényelt összeget megszavazta. E jelenet a „mortiamur pro rege nostro“ napjának a történelem által aranybetűkkel feljegyzett emléket elevenítette meg s megrögzözte nemcsak az országot, de az egész világot arról, hogy Magyarországon vannak ugyan pártok, melyek az állami jóllét eszközei felett egyértelemben nincsenek, — de a hazát fenyegető veszélylyel szemben megszűnik a véleménykülömbőség és a haza összes polgársága egy szív, egy lélekkel lesz: a hazaszeretben. (Éljen helyeslés.) Azon hazaszeretben, mely mindnyájunkat felekezeti-, nemzeti- és fajkülömbőség nélkül egyesít (Helyeslés.) és melynek egyik román nemzetiségi képviselő is oly szép kifejezést adott, midőn ez alkalommal kinyilvánította, hogy a kormányzatnak — szerinte elkövetett — balfogásait a nemzetiségek a hazán megboszulni nem fogják és nem akarják. Örömmel jelzem ezen — bár nem politikai elvtárs — ajkairól hangzott nyilatkozatot önk előtt választópolgárok, kik a felekezeti, nemzeti- és fajkülömbőség mellett eddig is nincsenek a hazaszeretben közösen ápolták, hanem teljes, zavartalan egyetértésben elve igyekeztek a közügynek minden terén való működésére. (Helyeslés.)

(Vége következik.)

LEVELEZÉS.

Jótekonyság M.-Ujvárt és műkedvelői előadás a tűzkárosultak javára.

Hazánkat ez év folyamán alatt oly sok csapás érte, hogy sok helyen kell felkiáltani az embereknek: „én Uram és én Istenem! ne vess el minket nyomorúságunknak idején!”

Mintha csak ellenünk esküdtek volna az elemek, tűz és víz teszi tönkre, semmisíti meg az emberi munka, szorgalom és takarékossg gyümölcseit.

Nem tudom, ha nem figyelmzettetés ez: „ember ne bizakodjál el a te erődben, hisz elenyésző csekélység az azon véghetetlen erőkhöz képest, melyeknek hatalma alatt állsz.”

Bizony emberi ész, erő nem tehet semmit, vagy igen keveset a csapások elhárítására; de igen sokat a szeretet, a jótekonyság, a csapások által előidézett nyomor eloszlására.

Nincs egyetlen város, sőt kicsinyke helység sincs, melynek ne jutna egy köny, mely eltörésre vár, egy sóhaj, melyet elutasítania kell, egy jaj, mely elhalgattatást tőle remél.

Vajha versenyeznenek városaink, falvaink a jótekonyságnak gyakorlásában, vajha ne lenne csak egy is mi közöttünk, ki joggal el ne mondhatná: „adtam eledelt az éhezőknek, ruhát a mezteleneknek.”

Itt vannak mindjárt az aratásnak napjai. Nincs oly kevés, melyből ne juttathatnánk azoknak, kiknek ily keveset sem juttatott a mostoha sors . . . . .

Nekünk nem lesz aratásunk, mi erre nem várunk, hogy adjunk. Adunk mindannyiszor, valahányszor munkánk gyümölcseiből bármily csekélyke értéket megtakaríthatunk, mert tudjuk, hogy e megtakarított fillérek akkor helyezük el legjobban, ha azokat a szegénynek, a csapás által sújtottak adjuk.

Kérés nélkül adjon, a ki ad!

Avagy nem kérte Jézus egyszer s mindenkorra, minden szegénynek számára a keresztényekről, midőn az „ó kicsinyeire“ mutatott.

Nem vártunk kérést, esdeklést mi sem!

A mint Torockó veszedelmének híre villámgyorsan és leuóján járta be bányahelységünk tereit, út talált e hír az emberek szívéhez és ennek részvéte nemcsak sajnálkozásban, hanem tetteben is nyilvánult. Mindjárt az első alkalommal 50 forintot juttatott községünk bírja: Pásztor Gyula gyűjtés által a torockói tűzkárosultak javára.

Csügeddel szemben szintén érezte Marosújvár közönsége jótekonyságát.

De látta, hogy mindaz, a mit tett, elenyésző csekélység; csepp a tengerben. Épen ezt látva, határozta el a munkás (sóvágó) osztály Juchó Ferencz bányatanácsos felhívására, hogy minden egyes munkás május havi munkabéréből 10-10 krt ad a tűzkárosultak javára, a mely nemes elhatározás tekintve, hogy 7-800 munkás van községünkben, mintegy 70-80 frttal fogja segíyezni a nyomorban levőket.

Igy természetesen, építi és szépi a földnek belseje annak külsőjét. — Így hozza meg itt minálunk szegény és gazdag egyaránt áldozatait!

Még mikor kedvtelést, mulatságot keres a bányahelység közönsége, akkor is csak úgy érzi teljesnek örömet, ha örömeiben azokat is részesítheti, kik különben szomorúságra hívtak az idő szerint.

Ha derék műkedvelő társaságunk, a múlt alkalommal egy helyi nemes czélra: „az ev. ref. egyház orgona-alap javára“ adóztatta meg az élvezetre vágyó közönséget; — ez alkalommal — f. hó 4-én — már mások nyomorának enyhítése vezette Isten előtt tetsző munkájokban. E napon ugyanis Lukács Sándor „Kőza Jutka“ című népszínművét hozta színre, mely előadás szintén jövedelmezett 10-15 frtot a tűzkárosultak javára.

Megenged nekem a műkedvelői előadásokat kritikai szempontból vizsgáló úr, ki kövételre méltó szabályokat állított ugyan e lap két előbbi számában a műkedvelők elé, de másfelől igen nagy szigorúsággal ítél felettük, ha én nemcsak az előadást, hanem egyszerűs mind a némes intenciót tartva szem előtt, a műkedvelői társulatok, specialiter a marosújvári műkedvelői társulat működését, dícséretre méltónak találom.

Valóban, a marosújvári műkedvelő társulat dícséretre érdemel eddigi munkálkodásáért, ha azt nem sokat váró szemmel nézzük és észszel bíráljuk.

En a műkedvelőkben nem a bevégzett művészetek, hanem sokféle nehézséggel küzdő, a szép és nemes iránt fogékony szívű, s azt megvalósítani igyekvő műkedvelőket látok, a kik törekednek ugyan a töltés felé, de azt a viszonyoknál fogva e téren csak rész-

ben erhetik el. Ők csak kevés időt fordíthatnak e téren önképzésükre, míg a színész egész életét e feladat betöltésére, e tér művelésére szentelheti, kell, hogy szentelje.

Ha ily szempontból tekintem a folyó hó 4-én tartott előadást, úgy azt sikerültnek mondhatom általában, mert mindenik szereplőben észleltem a szíves jógyekezetet, a törekvést.

A czímszerepet játszó Kőza Jutka (Vinceze Janka), oly életlően, minden túlzás nélkül állította elének a mindenkitől megvetett, együgyűnek tartott, de azért ezéjára: atyja gyilkosainak megboszulására lépésről-lépésre előhaladó, s azt soha szem előtti nem tévesztő alakot, hogy valóban elismerést érdemel az ilyen szereplésért még egy színész is, annyival inkább érdemel elismerést ő, mint műkedvelő. Mellette Janó (Boér J.) a jó lelkű drots tót, ki Jutkát legnagyobb részben ezéjához segíti, Turi kovácsmester (Pásztor Gy.), ki a tanácsokat osztogatja, fia, Marezi (Vinceze K.) ki midőn igazán, a maga valójában ismeri meg Jutkát, neki nagyrabecsülnéje lesz, Figura Janosi (Csizsér A.), ki folytonos derültségben tartja a közönséget éneje Erzs (Böszörményi I.), ki szintén nagy segítségére van Jutkának érdemelnek elismerő említést. A gyilkosok Kondor Máté (Kovács L.) és Golyvás (Molnár J.) tán kissé túlvitték szerepüket; láttuk, hogy nem találták magukat otthon e különös szerepkörben.

De a maga egészében összhangzatos és élvezhető volt ez előadás is s a mi fő, örömet szerettek általa derék műkedvelőink a nyomorban lévőeknek.

Csak előre! — Ha tökélytelen is olykor a forma, de szerető szívet takarjon!!

Megszépi ez az időtlen külsőt, értéket ad ez életnek, tettek! Jancsó Lajos.

Egy kis memorandum.

Borbánd, 1887. június 5.

Az Ompoly nevű kis folyónak régente a Sárd és Zaltna közti völgy alsó torkolatától három árka volt. A jobbfeleli a most is létező malomárok vala, a középső vagy derekas árok az ugynevezett Csigásföld alján folyt Fehérvár felé, a balfeleli egy kis patak gyanánt Borbánd községén át sietett a többiek árkaiba.

A Csigásföld mellett a borbándiak, hogy marháiknak itató helyeket és malmáiknak vizet szerezzenek, a helységen át folyó part medrére irányították. Czéljokat elérték, mert vizök több lett, — áradás sem igen veszélyeztetette földjeiket, az alsó malomnak a mostaninál sokkal kisebb kerekéi és alacsonyabb gátja lévén. De e gát pár évtized óta annyira lön minden tatarozása alkalmával fölemelve, hogy az ez által meglasztított víz a homokot és köveket a hid táján minden évben csaknem két lábbal is magasabba össze- és felhordja, minek következtében voltak esztendőnk, melyekben a folyó hétézer is kiöntött.

E körülmény oly veszélyessé lett, hogy templomunk három oldalról is a végpusztulás veszélyének van kitéve, nem is említve a sok kárt a szántókban és kaszálókban, melyek két napi esőzés után már víz alá kerülnek.

Hogy a gátnak felette nagy magassága oka e bajnak, napnál fényesebben derült ki a mostani áradás alkalmával. Az árvíz t. i. elszakasztotta a gátot, a folyó medre a régi mélységét visszanyerte s az áradás inenni nagyobb vizek sem lépték át a partot, mi azelőtt gyakran történt.

Bizonyos, hogy kevesebbe kerül a gát folytonos emelése, mint a malomárok minden évben kitaraktatása; de a helység pusztal általa. Hozassék le a gát a régi magasságára; köteleztessék a malomtulajdonos arra, hogy a malom kerekéit alul hajtassa a víz által, a mint régebben volt és takaríttassa ki a malom árkat és nem lesz baj.

De a helység lakossága is köteleztessék a folyónak a határai közti tisztítására, hogy a malom se kénytelenítessék az eddigi módon magán segíteni.

Én erősen bizom megynék mélyen tisztelt tisztóságának igazságszeretében, de ha a dolog a réginel talán maradni, kénytelen lesznek a templom védelmében az ügyet egészen ő Felsége, az apostoli király trónja számolyához juttatni.

Hlv.

VEGYES HIREK.

Nagye nyed, 1887. június 12.

— A választópolgárok szíves figyelmébe! Vár megynék közpöti választmánya f. hó 17-re tűzte ki az országos képviselő választásokat. Örvedetes jelenség, hogy a legtöbb kerület választói között a jelöltek számol yére nézve valóban ritka egyetértést tapasztalhatunk, de méltó s helyes, hogy ezen egyetértés a választás alkalmával külsőleg is a választók megjelenésével s a bár rövid, de magában véve nagy alkotmányos joggyakorlatot kifejező választási eljárásban való részvétellel is kifejezve legyen. 17-én reggel 8 órakor kezdődik a választási eljárás. Fél óra van kifizve a jelölés megtételére s e rövid fél óra leteltével, ha más jelölés nem történik, — az egyetértés kifejezésül a választási elnök az egyhangulag történt választás eredményét kijelentvén. — a jövő országgyűlés tagjainak egyike megkezdheti működését, mint képviselő, hazája javáért, kerülete jólétéért.

— Dr. Dárday Sándort ma fogadja Nagye nyed város és vidéke! A tüzölt-testület élén derék főparancsnokával: Kovács Gyula polgármesterrel, — zenekarával, — a dalkör, a polgárság a tövisutca végén várja be tevékenységben, buzgalomban kiváló képviselőjelöltjét, ki Gyulafehérvárról kocsin érkezik d. e. 10 óra körül. — Csató János kir. tanácsos, a kerület pártelnöke fogja ádvözölni. Beszámoló beszédét d. e. a városház nagyteremben tartja meg, mely ünnepélyt a dalkör éneke fogja megkezdni.

— Dr. Dárday Sándor képviselőjelöltünk tiszteltetére ma délután a sétatérre tervezett ünnepély, rossz idő esetén a régi városházánál fog megtartatni.

— Főiskolai hírek. A Bethlen-főiskolában a nyári nyilvános vizsgák június 12-től 24-ig tartanak meg. Az iskolai év ünnepélyes bezárása jun. 25-én d. u. 4 óratól kezdve lesz a várbeli templomban. — A Bethlen-főiskola ifjúsági köre f. hó 19-én d. e. 11 órakor az ev. ref. templomban nyilvános záró ünnepélyt rendez, melyre felhívjuk olvasóink figyelmét.

**A nagyenyedi ev. ref. templom helyreállítása érde-
kében.** A basilika sorsjegyek értékesítéséért a vállalkozó konzor-
ciumtól bevett jövedelem építészeti műbucsesel és történelmi nevezetes-
séggel bíró építványok, tehát ily jelleggel bíró templomi építványok
kijavítására levén száma e helyen felhívjuk a nagyenyedi ref. egyház
kebl tanácsának figyelmét, hogy ezen egyháznak építészeti műbuc-
sesel is, de főleg történelmi nevezetességgel bíró temploma kijavítá-
tása ezáltal közzé kellőleg felszerelt és kellőleg indokolt folya-
modványt és az erd. ref. igazgató tanács útján lehetőleg rövid idő alatt
terjeszse fel a m. kir. vallás és közoktatási miniszter ő nagyméltósá-
gához; hogy ezen egyház ezután az említett alaptól is ezérel segítyt
nyerjen. A nagyenyedi gothstilben épült ref. templom, erdélyi hazar-
ezünkben a maga nemében a legszebb építványok egyike. Történelmi
nevezetességgel pedig annyival bíró, mennyivel a régi erdélyben talán
még három templom sincs. A sok közül e helyen is felemlíthetünk
egy néhányat 1564-ben ezen templomba tartott meg az akkori fe-
jedelem jelenlétében az erdélyi protestánsoknak azon történelmi emlékü
közös nagy zsinata, melynek következtében a calvinista és ágostai
hitvallású hívek Erdélybe egymástól végleg külön váltak s külön egy-
házakkal szervezkedtek. 1601-ben a Mihály kordái rabolták ki és
dúlták fel; 1658-ban kemény ágyu ostromot állott ki miről a hiteles
történelmi feljegyzések mellett tanuskodik az az ágyu golyó is, mely
a templom tornya északra néző oldalába még ma is látható. 1704-ben
a labonz seregek által támasztott tűz következtében leégett. 1849-ben
a felkelő olá csapatok rabolták ki és rombolták össze stb. stb. szóval
valahányszor Erdélyt nagyobb mérvű rázkodás, szerencsétlenség érte,
ez a templom, Enyed városával együtt mindannyiszor kirabolott
és feladott. Teljes kijavítása épen most van tervbe véve. Ugy de
ehhez sok pénz kellene, mindenesetre sokkal több, mint a mennyit
a sok rendbeli pusztulások következtében vagyoniügylet meggyengült
egyház anyagi ereje, az aránylag nem nagyszámú s teljességgel nem
vagyonos hívek áldozatkészsége fedezni tud. Ugyde a basilika sor-
jegyek értékesítéséért a vállalkozó konzorciumtól bevett jövedelem
épen azzal a rendeltetéssel bíró, hogy az olyan építészeti műbucsesel
történelmi nevezetességgel bíró építványok fenntartását támogassa,
melyen építészeti műbucsesel és történelmi nevezetességgel pl. a nagy-
enyedi reformátusok nagy de fájdalom eléggé gyenge karban lévő tem-
ploma is bíró. Segélyért folyamodni nem szégyen olyan alaphoz, milyen
pl. a szobaforgó alap, mely tulajdonképen mindnyájunk zsebéből ke-
letkezett s melynek rendeltetése a már többször említett jelleggel
bíró építványok jó karban tartására nyújtson anyagi segítyt. Ezen
alaptól segély nyerhetésének lehetősége az enyedi ref. templom res-
titálására kizárva teljességgel nincsen. Ha más felé adnak segítyt
ilyen célra, miért ne adnánk Enyednek is?

Közvacsora. A nagyenyenyedi választókerület
szabadelyű pártja f. hó 6-án tartott értekezlete alkalmából
este 8 órakor a régi város ház nagy termében közvacsor-
át rendezett. — A vacsora természetesen pompásan si-
került. Két étel fogás volt ugyan csak, de annál végtel-
lenebb volt a toasztok árja. Melyet Csató alispán a jelen
volt főispán ő méltóságára mondott köszöntővel kezdett
meg és id. Gáspár János dr. Dárday Sándorra mondott
köszöntővel folytatott. Báró Kemény Endre, Makkai Do-
mokos, Sebestyén Sándor és Fogarasi Albert szellemes
és humoros felköszöntői megtették a kívánt hatást, de
meg kell említenünk László József földészgazda meleg
hangú felköszöntőjét is, melyet a polgárságra mondott
hatásos beszédével Makkai Domokos remekül méltatott.
A társaság éjféli felé oszlott el.

**Bankettet rendezett a magyarigeni választóke-
rület folyó hó 6-án tartott értekezletét megelőzőleg, me-
lyen az értekezleten jelen voltak közül igen számosan vet-
tek részt. A kedélyesen lefolyt banketten ősi szokás sze-
rint számos felköszöntő volt. — Poharat emeltek: báró
Kemény Gáborra, a magyar kormányra, a főispán báró
Kemény Kálmánra, — Kemény Endre és Géza bárókra,**

Zeyk Dánielre, Veszely Károly plébánosra, Török Bertalan
főjegyzőre, a jelenlevő szolgabírákra, Lukácsffy Viktor
járásorvosra, Vadadi Gergely sárdi birtokosra a jelen volt
izraelitákra stb. — Kemény Endre báró pártatlan humo-
risztikus felköszöntője nem egyszer hangolta hangos
derültégre a jelen voltakat, genialis ötletei a különben
is általános jó kedvet még fokozta. Csávási József odaváló
ügyvéd Kemény Gáborra emelt pohárköszöntőjében jelen-
tette ki, hogy ő a világot sem fogadta volna el a je-
löltséget, ha úgy nem értesül mind ő, mind azok, a kik
őt felkérték, hogy ő nagyméltósága, kire nemcsak a vár-
megye, de az egész ország büszkén tekint, — egy más
kerület jelöltséget fogadja el.

A helybeli ipariskola jó magaviseletű és szorgalmas ta-
nulóinak megjutalmazására adakoztak: mézárás, timár és szőcs ipar-
társulatok 2-2 frtot, Drágomán Domokos úr 1 frtot, Scheidel József,
Vechler Salamon, Dunai Albert, Jakab Károly urak 50-50 krt,
Szabadi József úr 20 krt, összesen 9 frt 20 krt, mely szives adomá-
nyaikért fogadják a tanügy érdekében hálás köszönetünket. Király
Miklós.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:
Dr. MAGYARI KAROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Sz. 7113-1886.
tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy

a tibiói gör. keleti egyház végrehajtónak RUSZÁN MITRU
lui TODOR végrehajtást szenvedélen 270 frt tőke követelés és
járuléka iránti végrehajtási ügyében a kir. járásbíró, mint területe
a krakkói 427 sz. a. tjkvben A+ 1-3 r. sz. alatti fekvőkben az ár-
verést 737 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és
hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az

1887. évi június hó 14-ik napján délelőtt 10 órakor
megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási árban alól
is eladati fognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10
%-át, vagy is 60 frt 15 krt a kir. kincstár kivételével, készpénzben,
vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított
és az 1881. évi november 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyi-
ministeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapírban a kikül-
dött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §. értelmé-
ben a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított
szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Nagyenyeden, 1886. január hó 28-án.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Sz. 2459-1887.
tkvi.

Arverezési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság köz-
hírré teszi, hogy

Dusek Vince végrehajtónak a nagyenyedi ev. ref. egyház
és Keresztes Pál végrehajtást szenvedélen 50 frt 50 krt tőke kö-
vetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a nagyenyedi kir.
járásbíró, mint területe a 65. sz. tjkvben A+ 2 r. sz.

alatti fekvőkre 600 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban ei-
rendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az

1887. évi június 27-ik napján délelőtt 8 órakor

alólrít tkvi iroda helyiségében tartandó nyilvános árverésen a kiki-
áltási árban alól is eladati fognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlan becsárának 10
%-át készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. §. jelzett árfolyam-
mal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. szám alatt kelt
igazságügyi-ministeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpá-
pírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170.
§-a értelmében a bánatpénznek előleges elhelyezéséről kiállított
szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Nagyenyeden, 1887. április 30-án.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

110: szám
1887. b. v.

Arverési hirdetmény.

Alólrít kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a
értelmében ezennel közhírré teszi, hogy

az abrudbányai kir. járásbíró, mint területe a 354. számú végzés
által bucsu-izbitai Zsurka Juon Kuku javára
váleadosni ARION JUON és ARION SIMEON ellen 355 frt
tőke, ennek 1886. évi október hó 18. napjától számított 6% ka-
matai és eddig összesen 51 frt perkölt. köv. erejéig elrendelt kielégítési
végrehajtás alkalmával bíróság 1887. II.23. foglalt a 453 frtba becsült,
a foglalási jegyzőkönyv 1. tételszámától a 6-ig Arion Juonnál
2 ókor, 19 juh, 2 tehén, 1 únó, 3 kalangya széna és 1 szatag buza,
— Arion Simeonnál a 7-ik tételtől a 14-ig 2 ókor, 5 juh,
3 kalangya széna, 3 malacz, 1 únó és 2 borjuból álló ingóságok nyilvános
árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek az idézett szám kiküldést rendelő végzés
folytán a helyszínen, vagyis a község házában Zalatánán leendő esz-
közlésére

1887. évi június hó 25-ik napjának délelőtt 10 órája
határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozik ezennel oly meg-
jegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen,
1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsár-
aron alól is eladati fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz.
108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kiírtandó.

Kelt Abrudbányán, 1887. évi május hó 29-én.

SZABÓ LAJOS,
királyi bírósági végrehajtó.

Húzás már a Jövő Héten!

Kincsem a 1 frt sorsjegyre 10 frt!

Főnyeremény Készpénzben

50.000 frt

10.000 frt 5000 frt 20% lev. 4875 pénz-nyeremény.

Kincsem Sorsjegyek kaphatók

A magyar lovaregylet sorsjegy-irodájában:
Budapest, váci-utca 6. sz. és Wokál János úr
könyvkereskedésében Nagyenyeden. 6-7

Zongora órákat ad
WENTZEL ZILBERTSON
értékesítheti a
Szörtssei-házban.

ANATHERIN FOG-ÉS SZAJVIZ
Dr. POPP J. G.-ól os. kir. udv. fogorvos
— BÉCS, I. Bozserova 2. —
Gyökerező gyógyszer mindennemű fogfájás ellen, mint
szintén a szájnyílás és a fogíny mindennemű betegsége ellen.
Mégonyvível a gyökerek fogzását s nekiközvetlen az
istványok használatával. Jónak bizonyított, hogy az
idült fogfájások és a rosszabb torokfájások. A legjob-
b orvosi technikák bizonyítványai elismerésért kitüntetést és
mindennemű ajánlást, valamint számos jóhírnévűen álló
közép által, rendelkezett. 1 nagy palack 1 frt 40 krt, 1
közép 1 frt és kicsi 50 krt.
Dr. Popp esz. kir. udvari fogorvos
az Anatherin szájvizet a való használat
fogóra, mellet a fogakat épen tartja s azokat vakító
fehérké teszi. Ára 63 krt.
Anatherin fogpasta a fogak tisztítása és épentartá-
sának elhárítására. Ára üvegesdobozokban 1 frt 22 krt.
Popp illatos fogpasta a fogak tisztítására. Ára 35 krt.
Fog-ólm fogaknak onolozására. Ára dobozokban 1 frt.
Popp-féle illatos orvosi növényzsappan.
A száj, lég, száj, porcs, kórta és patánások, a
fü és szátkorpa és köcs a általában mindennemű bőrbu-
betegség és tisztáltság gyors és biztos meggyógyítás. Egy
darab ára 30 krt.
A hamisított Anatherin szájviz — a vegyelen-
zés kimutatsa szerint — az egészségére nézve ártalmas ke-
verékekkel van készíve, miért is annak véletlől óvaskodjunk.
A t. cz. közönség kérelmére, határozottan POPP os. kir.
udvari fogorvos-féle készítményt kémi s csak az olyan
fogadni el, mely az én védjegyemmel van ellátva. Bécs
ben, Budapestben és Innsbruckban legutóbb is több utazó
és aláírású igen értékes pénzújságra lett a főrvény ál-
tal ellátva.
Kapható: Nagyenyeden Varró F. győgy., Kovács J.
győgy., Barosyvárt Erdészváry S. győgy., Torzón
Verecs St. győgy., Tiviscen Slatkovic H. győgy., Veres-
patakon J. J. győgy., Abrudbányán Kemény G.
győgy., Gyéresen T. J. győgy., Felcsanak Kosa
St. győgy., Tordán Trajnovics G. győgy., Vellis St. győgy.,
Wolff és Ha G. győgy., Kátekhatom Rómer A. győgy.,
Balatonszállás Schüssel K. győgy., Zalatánán Nagy K.
győgy., Radnót Sancy K. győgyezésnél

3¹/₂ lóerejű
GÖZMOZGONYOK
fa-, szén- és szalmatüzelésre
s legszilárdabb szerkezetű, könnyen
szállítható s új szerkezetű
GÖZCSÉPLŐGÉPEK
szeges dobbal, kettős tisztító művel, ár-
patoklyaszóolóval és osztályozó hengerrel.
Ár 3150 frt és azon felül.
MUNKAKÉPESSÉG
10 óra alatt 3000-6000 kéve
JÓTÁLLÁS.

Az 1885-iki
BUDAPESTI ÁLTALÁNOS
ORSZÁGOS KIALLITÁSON
NAGY DISZOKLEVÉL. 8-10

MAGYAR GÖZCSÉPLŐKÉSZLETEK
GROSSMANN és RAUSCHENBACH-tól
BUDAPESTEN.

GROSSMANN és RAUSCHENBACH
ELSO MAGYAR GAZDASÁGI GÁPGYÁRA
külső váci ut 7. BUDAPEST külső váci ut 7.

4, 6, 8 lóerejű
GÖZCSÉPLŐKÉSZLETEK
verőlécezes dobbal és vaskerettel,
legújabb, legszilárdabb szerkezet;
EKÉK, VETŐGÉPEK,
ROSTÁK, MALMOK,
MORZSOLÓK,
SZECSKA-ÉS RÉPAVÁGÓK
és mindennemű más
MEZŐGAZDASÁGI
GÉPEK.

Budapestre felrúduló vevők kizárólag
és egyenesen gyárunkba (5 percznyire
az osztr. államvasutótól) jönni kéretnek.